

Frambozen

Inleiding

De Europese rode framboos (*Rubus idaeus*), behorend bij de familie der Rosaceae (roosachtige), vindt men in het wild op koele, vochtige hellingen en bossen van Scandinavië tot Centraal -Azië. De takken zijn tweejarig, in zoverre dat zij het eerste jaar groeien en in het tweede jaar vrucht dragen en dan tot op de grond af sterven. De wortels zijn overblijvend met uitlopers en geven ieder seizoen nieuwe, vervangende takken uit adventiefknoppen op de wortels en nieuwe knoppen aan de basis van oude takken.

Enkele decennia geleden had de teelt van frambozen in Nederland een relatief grote betekenis. Menig boerenbedrijf beschikte over een perceeltje frambozen. Door allerlei oorzaken is de beroepsmatige frambozenteelt tot enorm teruggelopen. Voor de amateurtuinder blijft de framboos echter een aantrekkelijk gewas. Frambozen brengen nu eenmaal snel, veel en fijne vruchten voort, waarbij ze vrij gemakkelijk zijn te telen.

Grond en bemesting

Net als de meeste andere gewassen voelt de framboos zich het beste op een goed bewortelbare grond, die in de zomer zijn vocht goed vasthoudt en in de winterperiode geen wateroverlast ondervindt. Het maakt hierbij weinig uit of het zand, klei of veengrond betreft, maar liever niet op kalkrijke zeekleigronden, omdat dan een tekort aan mangaanopname kan optreden. Het blad wordt chlorotisch en de groei wordt geremd. De framboos is evenals ander kleinfruit erg dankbaar voor organische mest. Een flinke laag oude stalmest, toegediend vlak voor de aanplant, verdient dan ook aanbeveling. Ook tijdens de gehele levensduur van het gewas is het wenselijk elk jaar opnieuw gedurende de winterperiode een organische mestgift te verstrekken. Soms is aanvullende bemesting nodig. Om er zeker van te zijn dat u de juiste, en de juiste hoeveelheid, bemesting toedient, kunt u een grondonderzoek laten doen. Het AVVN is een van de organisaties waarbij u dit kunt laten doen. U kunt telefonisch of via de website een aanvraagformulier voor een grondonderzoek en bemestingsadvies opvragen. Bij een normaal bemestingsniveau van de grond zal veelal 3 kg stalmest per m² en een ruime hoeveelheid compost, van bijvoorbeeld blad, in het voorjaar voldoende zijn.

De vermeerdering

Het verkrijgen van nieuwe frambozenplanten is in principe een gemakkelijke aangelegenheid. Er bestaan zelfs verschillende mogelijkheden. Het meest simpele is, door in het najaar verhoude scheuten weg te nemen. Hiervan worden stekken gesneden en in de grond gestoken. Circa een jaar later zijn de stekken tot pootbare planten uitgegroeid. Het verdient aanbeveling, in verband met het voorkomen van eventuele ziekten, deze scheuten niet van het eigen frambozengewas te nemen, maar aan te kopen via boomkwekers en / of andere vermeerderaars.

In plaats van verhoude scheuten kan ook onverhoude wortelopslag (de zg. meischeuten) als nieuw uitgangsmateriaal dienen. Dit biedt alleen perspectief op zandgrond en bovendien moet bij het verplanten veel water worden gegeven.

Verder is het ook nog mogelijk te vermeerderen door wortelstek. Gedurende de winterperiode worden hiervoor wortels in stukken van 7 à 10 cm geknikt en uitgelegd in een plantenbed, waarna er jonge plantjes ontstaan.

Tenslotte kan ook nog het afleggen worden toegepast. Hiervoor worden de buitenste takken naar de grond gebogen en bijvoorbeeld met een pin vastgestoken, waarbij tegelijkertijd wat aarde op de takken wordt vastgelegd. Na verloop van tijd gaan deze takken wortels vormen en er ontstaan nieuwe planten. Dit laatste is een vrij zekere methode, maar heeft wederom het bezwaar dat eigen aanplant ziek plantenmateriaal kan voortbrengen. Kortom, diverse mogelijkheden om te vermeerderen, maar ter verkrijging van gezond materiaal zal het veelal verstandiger zijn de planten bij een beroepskweker te kopen.

Planten

Het planten van frambozen kan het beste in oktober - november geschieden. Ook in december t/m april kan worden geplant, maar dan kan het aanslaan wat langzamer en problematischer verlopen. Overigens kan bij gebruik van meischeuten alleen maar eind april, begin mei worden geplant. De plantafstand tussen de rijen bedraagt veelal 1.75 m, terwijl op de rij 45 tot 60 cm wordt aangehouden.

Maak bij het planten een voldoende diepe geul, zodat de wortels van de planten zoveel mogelijk recht in de grond komen. Na het planten de geul dichtschiiven en vervolgens licht aandrukken, zodat er geen holle ruimtes overblijven tussen wortels en de grond. Plant overigens geen framboos in de nabijheid van een braam, hij gaat kwijnen!

Meteen na het uitplanten worden de houtige planten tot circa een halve meter lengte ingekort. Dit stimuleert de groei van de nieuwe grondscheuten. Zodra de grondscheuten 20 á 25 cm lang zijn, worden de oude takken tot aan de grond weggeknipt. Meer snoeiwerk hoeft in het eerste jaar niet te gebeuren.

In het tweede en daaropvolgende jaar is het noodzakelijk dat allereerst alle wortelopslag tussen de rijen wordt verwijderd. Op de rij zal eveneens wortelopslag ontstaan. Hieruit moet immers het vruchthout voor het volgende jaar komen. Veelal is het verstandig ook deze wortelopslag tot circa eind april geheel te verwijderen. Vanaf begin mei laten we op de rij ongeveer 12 grondscheuten per strekkende meter staan. Zodra de oogst afgelopen is en het blad aan het oude hout is afgestorven, knippen we het oude hout weg. In het voorjaar knippen we van de 12 nieuwe scheuten er 3 à 5 weg en houden er 7 à 9 over. De zwaarste scheuten geven de hoogste opbrengst. Deze worden in de maanden maart en april aangebonden en zullen in dat jaar de frambozen voortbrengen. Als steunmateriaal komen veelal palen en draad in aanmerking. De palen worden op circa 1.70 m boven de grond geplaatst, waaraan 2 draden worden bevestigd op respectievelijk 0.80 en 1.70 m boven de grond aan draden.

Overige aspecten

Hoewel er verschillende belagers zijn die het frambozengewas geweld aan kunnen doen, kunnen we met preventieve maatregelen volstaan.

Frambozen zijn gevoelig voor virusinfecties. Gebruik maken van virusvrij plantmateriaal is hiertegen de eerste remedie. Vervolgens is bekend dat bladluizen het virus overbrengen. Dan is er ook nog de frambozenkever. Dit insect vreet aan de bloemknoppen, maar nog erger is, dat de larve als witte wormpjes in de frambozen achterblijven. Tijdens de bloei houdt u een vuilnisbak of emmer onder de plant en schudt de takken heen en weer. Zo kunt u alle kevertjes verwijderen.

Vogelvraat doet zich in frambozen nauwelijks voor. Het gewas is echter wel gevoelig voor wind. Een enigszins beschutte standplaats verdient daarom altijd de voorkeur. Vooral tijdens de oogstperiode hebben frambozen een grote behoefte aan vocht, zorg dus voor een goede watertoevoer. Vorstschade doet zich vrijwel nooit voor. Frambozen rijpen snel, waardoor minimaal twee keer per week moet worden geplukt. Bij warm weer zelfs elke twee dagen plukken.

Herfstframboos

Het bovenstaande betrof steeds de gewone frambozen. Niettemin bestaat er ook nog een andere groep, namelijk de herfstframboos. Ze behoort weliswaar tot dezelfde plantensoort, maar er zijn toch enkel belangrijke verschillen. Zeer speciaal geldt dit ten aanzien van de rijtijd.

De gewone framboos rijpt in juni en juli, terwijl de herfstframboos vanaf circa half augustus tot eind oktober zijn vruchten voortbrengt. De frambozen komen hierbij aan de scheuten die zich pas in het voorjaar hebben gevormd. Voor een goede oogst is het dan wel noodzakelijk, dat het redelijk goed nazomer- en herfstweer is. Bij veel koel, regenachtig weer valt de opbrengst van de herfstframboos tegen.

De planttijd is gelijk aan de gewone framboos, maar de plantafstand is wat korter, namelijk 1.75 x 0.30 m. Het aantal grondscheuten dat wordt aangehouden bedraagt 12 á 16 stuks. De enkele haag biedt hiervoor onvoldoende ruimte, zodat een dubbele haag gewenst is. Hiervoor worden op de palen op een hoogte van circa 1 meter dwarslatten bevestigd met een lengte van circa 0.60 m. Over de dwarslatten komen draden, waaraan de scheuten worden vastgezet. Hierdoor ontstaat een dubbele V-vormige haag. Een alternatief is het gebruik van chrysantengaas, dat op dezelfde wijze als bij chrysanten wordt toegepast.

Wat de snoei betreft worden in de zomer alle overtollige scheuten verwijderd, terwijl in de winter het afgedragen hout tot op de grond wordt afgeknipt.

Rassen

Het rassenassortiment van de gewone frambozen is vrij omvangrijk. We zullen ons echter beperken met het noemen van de meest gangbare rassen, namelijk Malling Promisel (grote vruchten), Glen Covel, Spical. Middertijds is de Rode Radboud en Jochems Roem met grote helderrode vruchten, Laat is de Schöneman. Voor de herfstframboos zijn in omloop: als beste ras de roodvruchtige Autumn Bliss en verder Zeval, Herbsterntel en Heritagel. Er is bovendien een geelvruchtige herfstframboos met de naam Fall Gold. Nogmaals, al deze rassen vertonen onderling enig verschil, maar zijn het stuk voor stuk waard om in uw tuin te worden uitgeplant.

Oogst

Een goede gemiddelde opbrengst is 0.5 -1 kg per rij van 30 cm.

Tekst: AVVN